

Syrjäytyminen ja osallisuus digitalisoituvassa yhteiskunnassa

DigiIN- hankkeen aloitusseminaari, 11.11.2019

Sanna Aaltonen, dosentti, sosiologian yliopistonlehtori

Digiloikka

Digitalisaatiokyvykkyys

Digitaalisuuden lupaus

- Palvelujen saatavuuden, saavutettavuuden, hyväksyttävyyden ja sopivuuden lisääminen
- Kustannustehokkuus
- Digitaalisten ja kasvokkaisten palvelujen suhde

Ultrahack 2019

Tekoäly työkaluksi nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisemisessä

Valtiovarainministeriö 27.5.2019 13.58
LUUTINEN

Ultrahack-innovaatiokilpailu huipentui viikonloppuna järjestettyyn finaaliin, jossa suuri joukko suomalaisia ja kansainvälisiä osaajia kehitti ratkaisuja yhteiskunnallisesti merkittäviin ongelmiin. Valtiovarainministeriö ja Valtion kehitysyritys Vake osallistuivat kilpailuun yhteisellä Hackers against exclusion -haasteella. Haasteessa etsittiin tekoälyyn perustuvia innovaatioita, joita voitaisiin hyödyntää nuorten miesten syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Nettiterapiaan mahtuisi kolme kertaa nykyinen määrä ihmisiä – samaan aikaan alle kolmannes masentuneista on käyttänyt terveyspalveluita

Nettiterapiasta on valmisteilla uusi suositus.

Terveys 6.11.2019 klo 05.30

Syrjäytyminen, osallisuus ja digitalisaatio

- Syrjäytyminen - elämänvalintoja kaventava ulkopuolisuus yhteiskunnan valtavirrasta, instituutioista ja/tai ihmissuhteista
- Osallisuus – aktiivinen kansalaisuus (koulutus-, työmarkkina- ja poliittinen kansalaisuus)
- Digitalisoituva yhteiskunta – tiedon muuttaminen digitaaliseen muotoon ja digitaalisen teknologian hyödyntäminen kaikilla elämänalueilla
- Digitalisaatio ei tarkoita vain uusien välineiden käyttöönottoa, vaan sillä on vaikutuksia ihmisten käyttäytymiseen, ihmisten välisiin suhteisiin ja itseymmärrykseen

Syrjäytyminen, osallisuus ja digitalisaatio

- Syrjäytymisen ja osallisuuden mekanismit digitaalisessa ympäristössä
- Eriarvoisuusparadoksi (terveyden edistämisessä)
  - Kaikille yleisesti suunnatut toimet hyödyttävät eniten niitä, joilla jo valmiiksi hyvät voimavarat ja vähiten haavoittuvassa asemassa olevia – eriarvoisuus kasvaa
- Yksilön toimijuuden korostaminen (esim. tiedon hallinta ja hankkiminen) ja itsepalvelun lisääntyminen – asiakasosaamisen, aktiivisuuden vaatimus

Digitalisaation yhteys syrjäytymisen näkyväksi tekemiseen ja stigmatisointiin

Tältä näyttää syrjäytyminen Suomen kartalla: Kruunupyysä voidaan parhaiten, synkin tilanne on Äänekoskella – HS:n laskuri ja kartat kertovat, miten kotikuntasi nuorilla menee

HS:n syrjäytymisvertailu paljastaa, että nuorten kurjuus kasautuu Äänekoskelle ja useisiin Itä-Suomen kuntiin. Kunnat leikkasivat 1990-luvun lama-aikaan perhepalveluita. Sitä laskua maksetaan nyt monissa kunnissa.

HS 20.11.2017

Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten aikuisten palvelut

- Nuoret aikuiset monissa palveluissa erityisryhmä
- 2010 –luvulla alle 30-vuotiaille nuorille aikuisille suunnattujen kasvokkaisten hyvinvointi- ja ohjauspalvelujen vahvistaminen
  - Nuorisotakuun kuntakokeilut
  - Ohjaamo-toiminta
  - Työpajat
  - Etsivä nuorisotyö
- Nuorisolähtöiset palvelut toimivat myös välittäjinä ja tukevat asioimista järempissä ja enemmän asiakasosaamista vaativissa palveluissa, myös sähköisissä palveluissa

PROMEQ –Osallistava terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen (STN 2016-2019)

- Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten yksinäisyys -kynnys osallistua kasvokkain ryhmiin usein vaikeinta juuri niille nuorille aikuisille, jotka hyötyisivät sosiaalisesta toiminnasta eniten
- Ryhmä- ja verkkooperustainen kokeilu yksilöohjauksen rinnalle
  - moderoitu, anonyymi ja suljettu verkkokeskustelu - turvallisen tila, madaltaa kynnystä osallistua ryhmätoimintaan
- Hyvinvointimittaukset ennen ja jälkeen – ei mainittavia muutoksia, silti positiivisia kokemuksia sekä nuorilla että työntekijöillä

Nuorten digipalvelujen hyviä käytäntöjä

- Osallistetaan nuoret toiminnan suunnitteluun ja muotoiluun
  - Nuorten osallisuuden ja asiantuntemuksen huomioon-ottamiselle systemaattinen malli, kuunnellaan nuoria siinä, mikä toimii ja mikä ei
- Rakennetaan yksiselitteisiä palveluja
  - Tehtävä selväksi, millaista apua palvelusta voi odottaa ja mihin tarpeeseen palvelua ei ole tarkoitettu
- Mahdollistetaan yhteys kasvokkaiseen palveluun
  - Verkko- ja kasvokkaiset palvelut täydentämään toisiaan.
- Suunnitellaan palvelu siten, ettei siinä ole umpikujia
  - Digitaalisissa palvelussa pitää aina voida edetä haluamaansa suuntaan.

Kiitos!

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

uef.fi

Lähteitä

- Aaltonen, Sanna (2016) *Nuorten hyvinvoinnin tukemiseen tarvitaan monta kanavaa*. Nuorisotutkimusverkoston Näkökulma –sarja, Lokakuu 2016, nro 26.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/tiedostot/nakokulma26_nuorten_hyvinvoinnin_tukemiseen_tarvitaan_monta_kanavaa.pdf
- Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti (2019) Digitaalisista nuorisopalveluistaapua yksinäisyyteen. Policy brief, PROMEQ –hanke.
http://www.uef.fi/documents/1529015/2331003/final+PROMEQ_WP3_POLICY_BRIEF.pdf/894afb84-cc42-4c9e-b83f-211a82425b88
- Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti (toim.) (2017) *Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina*. Nuorisotutkimusseura, Helsinki.
https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nuoret_aikuiset_hyvinvointipalvelujen_kayttajina_ja_kohteina_lopullinen.pdf
- Aaltonen, Sanna, Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla (2015) *Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä*. Nuorisotutkimusseura, Helsinki.
https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nuoret_aikuiset_hyvinvointipalvelujen_kayttajina_ja_kohteina_lopullinen.pdf